

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA” DIN SIBIU
INSTITUTUL DE STUDII UNIVERSITARE DE DOCTORAT

TEZĂ DE DOCTORAT
REZUMAT

COMPLINIREA OPTZECISMULUI POETIC ROMÂNESC.
O PERSPECTIVĂ ASUPRA POEZIEI ANILOR '80 DIN BASARABIA

Coordonator științific,
Prof. univ. dr. Gheorghe MANOLACHE

Doctorand,
Maria-Lucia RUSU

Sibiu
2017

Cuprins

ARGUMENT. **Optzecismul poetic românesc – un fenomen literar integral** 6

INTRODUCERE. **Poezia postbelică din Basarabia: direcții, reprezentanți, formule poetice**

1. Incursiuni în istoria poeziei române postbelice din Basarabia.....	11
1.a. „Generația pierdută”	18
1.b. Reabilitarea eticului și a esteticului	22
1.c. Generația „Ochiului al treilea”	27
1.d. „Generația în blugi”	31

CAPITOLUL I

Poezia optzecistă din România și Basarabia în racordajul criticii și al istoriei literare

I.1. Poezia optzecistă din România în receptarea criticii și a istoriei literare	43
I.2. Poezia optzecistă din Basarabia în receptarea criticii și a istoriei literare	62

CAPITOLUL II

Alternative structurale ale optzecismului complinit

II.1. În căutarea unor puncte de contact	74
II.2. Sincronizări simptomatice	84

CAPITOLUL III

Coordonatele sintetice ale optzecismului poetic basarabeian 95

CAPITOLUL IV

Forme de manifestare ale optzecismului basarabean	119
IV.1. Flexibilizări ludice: parodia teatrală și pastișa manieristă	125
IV.2. Radicalizarea realismului: de la experimentalismul „mașscriist” la hiper-realitate	145
IV.3. Poezia optzecistă – „o ușă spartă în realitate”	159

CAPITOLUL V

Constelația optzecismului poetic basarabean – Arcadie Suceveanu, Teo Chiriac, Vasile Gârneț, Grigore Chiper, Nicolae Popa, Valeriu Matei, Ghenadie Postolache Nicolae Leahu, Dumitru Crudu, Mircea V. Ciobanu, Irina Nechit, Aura Christi, Emilian Galaicu-Păun.....	172
---	-----

V.1. Prozopoezia cotidianului

V.1.1. Poezia lui Eugen Cioclea între antilirism și anticalofie	179
V.1.2. Dumitru Crudu – exerciții de reabilitarea realului	184
V.1.3. Teo Chiriac – poezia cotidianului și a banalității	187

V. 2. Reaccentuările mesianicului și apocalipticului

V.2.1. Aura Christi – de la orgoliul confesiunii lirice la primatul existenței poetice	199
V.2.2. Ghenadie Postolache – refacerea pe cont propriu a traseului mitico-religios	204
V.2.3. Valeriu Matei – reîmprospătarea temelor fundamentale	208

V. 3. Decantarea sentimentalismului

V.3.1. Irina Nechit – deplasarea imaginarului feminin spre Nordul poetic	212
V.3.2. Nicolae Popa – avatarurile scribului optzecist	217

V. 4 Livrescul dublu rafinat

V.4.1. Mircea V. Ciobanu – poezia notației directe	222
V.4.2. Nicolae Leahu – livrescul asumat	227
V.4.3. Grigore Chiper – poezia ca formulă de supraveghere a sinelui	231
V.4.4. Vasile Gârneț – narativitatea neo-lirică	242

V. 5. Reciclarea optzecimului

V.5.1. Arcadie Suceveanu- recircularea poeziei după principiul vaselor comunicante	245
V.5.2. Emilian Galaicu-Păun – poezia intertextuală între firesc și livresc	252

CONCLUZII

Optzecismul complinit– un fenomen de sincronie în diacronie	268
--	------------

BIBLIOGRAFIE	283
--------------------	-----

REZUMAT

Cuvinte cheie: optzecism, poetic, complinire, basarabean, românesc, paradigmă, estetic.

Cercetarea doctorală are în vedere modul particular de complinire a unui segment de istorie a literaturii române contemporane, din România și Republica Moldova, cunoscut sub genericul de „optzecism”. Investigația își propune dezvoltarea imaginarului poetic, a formulelor particulare de expresie și a direcțiilor de inaugurare, de consolidare și de extindere a unei noi „paradigme literare”: „optzecismul”.

Cercetarea integrală a „optzecismului” românesc este ancorată într-un interval cultural-istoric determinat (1980-1990), cu luarea în considerație a unor abateri necesare, impuse de defazarea „optzecismului” basarabean față de cel românesc, în principal, și de nuanțarea „optzecismului” din România, în raport de/cu tonul postmodernismului.

Evitând o strictă fixare în cadrele tradiționale ale istoriografiei literare, cercetarea „optzecismului”, ca fenomen integral, a recurs la o (re)citire pe verticală a creațiilor lirice românești și basarabene, examinând, cu aceleași unități de măsură:

- po(i)etica reconstrucției canonului modernist;
- fizionomia și fiziologia „optzecismului”, ca fenomen complinit;
- rezistența punctelor de sutură în epiderma imaginarului poetic optzecist;
- creionarea schimbărilor de paradigmă poetică;
- cartografierea tectonicii postmodernismului românesc, cu aplicații referitoare la anticiparea lui în creațiile poetice ale optzeciștilor.

Importanța temei este impusă de o realitate culturală și literară, a cărei morfologie este revelantă în ceea ce privește evidențierea mutațiilor survenite în relația recesivă dintre avatarii modernismului (neo-, tardo-, retro-, trans- ș.a.) și postmodernism. Optăm pentru creionarea unor însușiri dominante, relative sau alternative, interesați fiind de modul în care ipoteza cu privire la „optzecism”, ca purtătorul genei postmoderniste, instituie mutații nondialectice în imaginarul, în poetica, stilistica și în retorica structurilor ereditare ale poeziei din România și Basarabia.

Fără a rămâne blocați în cadrele tradiționale ale istoriografiei literare, deși nu le-am eludat din ecuația cercetării integrale a „optzecismului” românesc, teza de față a fost interesată, cu precădere, de fenomenele care au condus la schimbarea de paradigmă în poezia din România

și Republica Moldova, în intervalul 1980-1990. Ca urmare, am acordat prioritate poeticilor de reconstrucție a canonului modernist și a celui postmodernist. De un interes aparte a beneficiat cercetarea fizionomiei și a fiziologiei „optzecismului” românesc, acceptat ca fenomen complinit. Firește, am extins harta paradigmei poetice optzeciste spre a putea identifica și cerceta rezistența punctelor de sutură realizată în epiderma imaginarului poetic optzecist, în vederea creionării schimbărilor paradigmaticice și a cartografierii tectonicii postmodernismului românesc, cu aplicații referitoare la anticiparea lui în creațiile poetice ale optzeciștilor.

„Corpusul optzecist”, (re)configurat, în premieră, de noi, a fost supus unui proces de selecție și reasezare pe axe, având ca suport constituirea și adaptarea la realitate a noii paradigme, girate de valoarea estetică a textelor literare și confirmată de valabilitatea perspectivelor teoretice.

Evident, ne-am asumat și riscurile de rigoare în raport cu diagnoza și sinteza optzecismului, dovedind că, în cazul „noului flux”, teoria lui Th.Huhn, cu privire la rolul decisiv al revoluțiilor în schimbarea de paradigme, suportă amendamente vizând formele particulare de manifestare în cazul postmodernismului. Indirect, am supus unei necesare relativizări și teoria lui Jean Francois-Lyotard, cu privire la condiția postmodernă. Ipoteza ne-a fost facilitată de perspectiva asupra fenomenului optzecist, recitit și reinterpretat în gama recesivității, a relației duale dintre secundarurile literare (poetice) și centralisme, furnizată de studiile în domeniu ale îndrumătorului științific, profesorul Gh. Manolache.

Referitor la ipoteza dacă se poate accepta ideea unui optzecism complinit, răspunsul este unul favorabil, în sensul că promovarea „noului flux” în revistele de cultură și de literatură din România și Basarabia este asigurată de către teoreticieni, în marea lor majoritate și practicanți ai poeziei optzeciste. Evaluarea „cotei de critică”, referitoare la noua „producție” poetică, de grup și individuală, a unora dintre optzeciștii din România (Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan, Ion Mureșan ș.a.) și a celor din Republica Moldova (Emilian Galaicu-Păun, Grigore Chiper, Nicolae Leahu, Teo Chiriac, Vasile Gârneț, Eugen Cioclea, Valeriu Matei, Dumitru Crudu etc.) a confirmat valoarea literară a volumelor de autor, a antologiilor individuale și de grup. Cuantificarea efectelor resimțite în „cota de piață” a „producțiilor literare” a fost unul dintre criteriile care și-au dovedit eficacitatea ori de câte ori ne-am raportat la cercetarea fenomenului în contextul politicii de carte, al politicilor școlare și universitare, interesate de includerea fenomenului în context formativ și informativ. Faptul ne-a condus la recunoașterea

unei ponderi semnificative a noii paradigme, în diversitatea câmpului axiologic din România și din Republica Moldova.

Actualitatea temei s-a justificat în măsura în care am reușit să reconturăm/reconfigurăm sinapsa poeziei postbelice, din cele două spații culturale, pe care am supus-o unei reevaluări critice și i-am probat rezistența la presiunea schimbării de canon.

Utilitatea cercetării s-a certificat prin soluția oferită cu privire la ecuația integrală a optzecismului, ținând cont de faptul că fenomenul nu a beneficiat, până în prezent, de o abordare complinitoare, ci doar conjuncturală. Optzecismul, în varianta integrală, ne-a facilitat posibilitatea reconfigurării paradigmei postmodernismului literar românesc, prin luarea în calcul a seriilor de indicatori, relevanți tematic (atitudinal), stilistic, poetic, retoric, axiologic ș.a.m.d.

Aserțiunea potrivit căreia literatura basarabeană din anii '80-'90 s-a acordat, prin sincronizare, cu experiențe similare din România a fost studiată în dinamica fenomenelor și exemplificată în detaliul „producțiilor poetice”.

O primă constatare este oferită de faptul că „optzecismul” poetic românesc, privit în totalitate, este decodat de exegeți ca un moment aflat la răscruce, pe limenul, dintre neo- și postmodernism. Spre a fi receptat în context, exegeții au căzut de comun acord că fenomenul se datorează, în bună parte, efectelor resimțite, ca urmare a dezghețului politic semnalat în cultura și în literatura din ”România ceaușistă” și din „Moldova gorbaciovistă,” începând cu deceniul al șaselea. Am urmărit, cu prioritate, factorii care au permis desprinderea definitivă a unor falii din literatura modernistă prin care s-a creat un spațiu de manevră parțial scăpat de sub supraveghere oficială. În mod particular, ne-a interesat fenomenul debuturilor colective și activitatea underground din cadrul cenaclurilor literare. Rezultatele concrete asupra „schimbării de paradigmă”, în cadrul poeziei optzeciste, au condus la concluzia că, în anii '80-'90, în ambele literaturi, s-au făcut eforturi de recuperare a unor avatari ai modernismului și s-a conturat un demers de acomodare cu po(i)etica postmodernismului european și a celui nord-american. Studiile lui Nicolae Leahu, Grigore Chiper ș.a., sau cele ale lui Al. Mușina, Mircea Cărtărescu, Gh. Crăciun etc. confirmă reintegrarea optzecismului, ca fenomen literar complinit, în canonul occidental.

Am ajuns la convingerea că, în lipsa unor cadre democratice și libere de exprimare, schimbarea de paradigmă a postmodernismului s-a produs, în spiritul mișcării, prin recondiționarea estetică și reciclarea literaturii și în litera ei, adică în poietica mecanismelor de

scriere. Chestiuni de tipul relaxarea modernismului canonic, diluarea cenzurii în raport cu diversificarea formelor de rezistență culturală, creșterea în volum a literaturii subterane s-au dovedit a fi relative în raport cu opțiunea de depășire și refacere.

Bibliografia consultată a fost utilizată ca martor și arbitru în conturarea, semnalarea, localizarea și microscopia optzecismului poetic, văzut ca fenomen literar în totalitate și care, până în prezent, nu s-a bucurat de o abordare integrală, sistematică și complementară.

În introducerea lucrării, intitulată „*Poezia postbelică din Basarabia: direcții, reprezentanți, formule poetice*”, se va lansa o perspectivă asupra poeziei românești din Basarabia, cu detalierea fluxurilor de înaintare în canonul românesc și în cel transeuropean, fără a neglija, însă, contactele cu fenomene poetice similare din Uniunea Sovietică și din câmpurile literare ale sateliților culturali.

În cazul poeziei din Republica Moldova, abia odată cu generația șaizecistă (generația lui Grigore Vieru și a lui Liviu Damian, Gheorghe Vodă, Paul Mihnea ș.a.), se va reveni, programatic, la tradiția marilor clasici ai literaturii române, fenomen prin care poezia basarabeană își va recăpăta conștiința de sine. Așadar, are loc o sincronizare perfectă, cu dublu racordaj: la clasici și la moderniștii interbelici și cu poezia lui Nicolae Labiș.

Cert este că posibilitățile de a schimba registrul poeziei proletkultiste, prin perspectivarea peisajului, erau, în situația la care ne-am referit, limitate, coincidente, într-o primă fază cu „formele confesiunii” ,discret „impersonalizate, prin pastel”, fenomen căruia îi va succeda o certă opțiune pentru „primatul literalității”. Evadarea discretă din „dogmatism” –prin contemplație, confesiune și meditație– echivalează, în plan artistic, cu o ieșire din „iluzorii” și „artificii” și cu regăsirea și recuperarea „concretului”, a diversității și „policromiei” lumii din preajmă” .

În legătură cu reabilitarea eticului și a esteticului, am semnalat o tendință comună de repunere în circuit poetic a „preaplinului emoțional”, a „curățeniei etice a trăirii”, în acord cu supralicitarea „sentimentului național (românesc) al ființei”. Ca forme specifice, am semnalat baladescul și elegiacul, fixate în tipare apropiate de poezia imnică.

O caracteristică a poeziei șaizeciste din Moldova o constituie situarea acesteia între tradițional și modern, „viziunea artistică” a poezilor moldoveni fiind determinată de „două orientări ce coexistă simultan: tradiționalismul(cu reverberații eminesciene) și modernismul (cu infiltrări ale blagianismului) . La nivel general, orientarea tradiționalistă este evidențiată, tematic,

prin „materialul de viață” din care se creează poezia, prin recursul la detalii rustice, motive autohtone, explorarea fondului folcloric ș.a.m.d. Opțiunea modernă, în schimb, poate fi recunoscută prin înnoirile aduse expresiei poetice, prin reciclarea tropilor și a figurilor, a simbolului și a metaforei, în special. Nu sunt de neglijat, însă, nici aspectele formale, ce țin de forma grafică a poeziei, de aranjarea elementelor constitutive ale acesteia, repere care, indiscutabil, reprezintă modul de a institui un „sistem de interdependențe”, de corelări ale lexicului cu latura sonoră și ritmică, prin mijlocirea cărora versul acumulează expresivitate și muzicalitate.

O primă concluzie are în vedere faptul că poezia basarabeană șaizecistă, chiar dacă abordează teme tradițional-folclorice, nu le tratează „in corpore” în mod tradiționalist, ci le adaptează (prelucrează) într-o manieră creatoare, inovativă, refiltrându-le prin optica modernă, cu rădăcinile în modelul poetic interbelic. Opțiunea este explicabilă prin dorința poezilor basarabeni de a se elibera, pe de o parte, de sub tiparele tradiționale și, pe de alta, de a evada de sub tirania clișeeleor ideologico-politice, abuziv impuse. Ilustrativă, în acest sens, este poezia lui Victor Teleucă, implicată în sondarea miticului, a lui Grigore Vieru care, privilegiind anumite miteme special-orientate în/spre direcția căutării eului individual și a celui colectiv, dezvăluie o anumă formă locală de rezistență, la presiunea modelelor impuse și, uneori, chiar de refuz categoric a tot ceea ce amintea de proletkultism, bolșevism sau de orice avatar al imaginarului comunist, de sorginte sovietică. Reînnoirea legăturilor estetice ale literaturii din Republica Moldova cu tradiția modernității românești s-a petrecut sub auspiciile integratoare ale formulei mitice, în chiar punctul de sudură dintre cele două versante ale canonului modernist : neoexpresionismul și neomodernismul . Marea majoritate a exegeților a convenit asupra faptului că generația șaizecistă, formată în perioada „dezghețului” hrușciovist, a folosit lirismul ca pe o metodă de descătușare a eului creator de sub terorea prezentului și de „personalizare” a trăirilor aflate sub auspiciile meditației, melancoliei, nostalgiei postromantice, asumate ca detașare convenită față de exprimările discursiv-șablonarde, de la nivelul conținutului și al formei.

S-a putut constata că interesul nostru pentru o perspectivare iluminist optimistă a condus spre progresul estetic instaurat odată cu intrarea în literatură a generației '70, generația „Ochiului al treilea”. Excesul de estetism se observă din intenția poezilor de a rafina, până la ultimele consecințe, trăirea poetică, ajungându-se chiar la forme manieriste „de o abstracție” și de un livresc, desăvârșite”, Grigore Chiper fiind convins că, în cazul poeziei șaptezeciste din Basarabia

„retorica înlocuiește ontologicul.” Fenomenul este acceptat de creatori ca unul aflat „în continuitatea” modernismului, în sensul că această generație de creație, continuă, programatic, inițiativa șaizeciștilor, pe care o fixează în cadrele maximalismului estetic, reasumat ca stare de grație și de naturalețe discursivă.

Tematic și formal, perioada anilor '70 a fost marcată în poezia din Basarabia de reîntoarcerea la baladă, la copilărie, la vatră, la universul rural identificat cu „universul mic”. Este momentul în care literatura basarabeană se eliberează de dogme, în tentativa ei de redobândire a noii identități. Un gen virusant, prezent în literatura anilor '70, îl recunoaștem în poemul lirico-dramatic „de factură anticapitalistă”, impus pe filieră sovietică, semnalat de Grigore Chiper care vede în el „o fantoșă a înstrăinării poetului” de societatea și de literatura basarabeană. Fenomenul este oarecum similar celui din România dacă ne referim la o poezie pacifistă, antiatomică a Mariei Banuș, a lui Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Mihai Dragomir, Dan Deșliu, Victoru Tulbure, Mihai Beniuc, Nina Cassian ș.a.

Poeții basarabeni se vor folosi de nișa creată prin propulsarea baladei și a baladescului, ca forme cultivate de Grigore Vieru, Liviu Damian, Pavel Boțu, Ion Vatamanu, Dumitru Matcovschi, Mihail Ion Ciubotaru, Anatol Codru, Gheorghe Vodă etc., în paralel cu resuscitarea literaturii tradiționaliste, pentru a se putea exprima pe sine.

Mihai Cimpoi o consideră „o generație care se încredințează «ochiului al treilea» care anulează tirania realului, stimulând insinuarea posibilului și a visului, care desființează hotarele dintre mimesis, fantezie și imaginație. Vederea cu „cel de-al treilea ochi” interiorizează viziunea, o scoate din vechile convenții realiste, purifică verbul poetic, îl scoate pe poet din contingentul care-l ținutia (care, e, de fapt un tărâm mai împământent, o zonă de puritate solară, de firesc, de organic) tiranic și îl transferă în transcendent”.

Referitor la poezia „generației în blugi”, am semnalat abaterea de la primatul excesiv al modernismului prin care se va produce schimbarea de paradigmă. Abătându-se de la proiectul basarabean de reabilitare a esteticului, specific anilor '70, optzeciștii și-au pierdut aerul „de prospețime și ingenuitate adolescentină”, reîmbrăcând roba „epigonilor”. Ca urmare, fascinația vieții (necunoscute, misterioase) este înlocuită prin fascinația morții (cunoscute), iar senzația deschisului cedează în fața terorii senzației închisului. Sunt în joc poeți care încep de la neantizatorul zero și se întorc tot la el. Sunt drumuri ce se pierd în neunde și în nicicând, căci lumea este demitizată, desacralizată, desanguinizată ; într-un cuvânt, dezontologizată. Înșiși

poezii din cavaleri ai tristei figuri devin cavaleri ai propriei morți, îmbrăcând histrionic masca mortuară sau punându-și „fața împalidată și crispată de spaime” într-o ramă poetică, având chenar negru. Este lăsat un spațiu ambiguu prin care gestul să pară sincer, dar și poză, autoportretul este construit cu respectarea figurii din oglindă și, în același timp, îngroșat, caricat artificializat.

Regrupați în această pleiadă a epigonilor, optzeciștii sunt motivați de „reînvierea cultului romantic”, văzut, mai curând, ca o desprindere de dogma realismului socialist, sovietiza(n)t și o readerare sensibilă, cerebrală, la orientările de sorginte „neo-”: neoexpresionistă, neobizantină etc.

În planul poeziei moldovenești, prin această generație, se realizează joncțiunea cu unele experimente din poezia neomodernistă din România anilor '60-'70 : cu ludicul, parodicul Nichita Stănescu, ironicul Marin Sorescu, în particular, prezentați de Eugen Simion ca punți de trecere spre postmodernism (v. „Nichita Stănescu. De la modernitate târzie la postmodernism”) și postmodernitate (v. „Marin Sorescu. Ironie, fantezie, postmodernitate”). Și mai puțin ca puncte de contact cu poezia care se experimenta în laboratoarele „Cenaclului de Luni”!

Pe aceeași lungime de undă cu Mihai Cimpoi, se dovedește a fi și Radu G. Țeposu, atunci când vede, în poezia optzecistă din România, un stindard al recondiționării impulsului, ca o schimbare specifică romantismului: este drept se discută de un romantism cu semn întors, însă, de recunoscut în noua atitudine față de poet și de poezia lui substituită de anecdotă și parabolă, ca formule ale deliricizării, în particular .

În capitolul I „*Poezia optzecistă din România și Basarabia în racordajul criticii și al istoriei literare*” se prezintă, succint, coordonatele „optzecismului”, ca fenomen integral, resimțite odată cu trecerea formulei dincolo de frontierele a două „zone literare”, cu secțiuni diferite.

Resursele optzecismului basarabean se cer a fi căutate, prin urmare, în „laboratoarele de încercări” ale poeziei române moderne, în cazul de față fiind vorba despre dejivrarea unui livresc de sorginte românească, fapt confirmat și de Marin Mincu, în accepția căruia „promoția anilor 80” crește din angrenarea textualistă (în model) a trei conexiuni:

-tradiția avangardei românești interbelice, prin care „optzecismul” se înscrie, sincron, în direcția experimentalistă a poeziei contemporane;

-po(i)etica lui N. Stănescu, fundamentală pentru creația textualistă;

-formele curente din literatura europeană și americană, cu luarea în calcul a tot ceea ce se întâmplă mai „nou în lume”.

Volumul colectiv *Portret de grup* reprezintă prima antologie a optzecismului din Moldova care propune lectorilor basarabeni o generație de poeți filtrați prin modelul *Antologiei poeziei generației '80* a lui Alexandru Mușina (1993). Cu un decalaj de un deceniu, față de volumele colective din România, *Aer cu diamante* și *Cinci*, această apariție editorială lansează o nouă generație care iese la lumină, fără să fie, totuși, în „ilegalitate postmodernistă” sau în desuetudine.

Ca diferență specifică reținem faptul că optzeciștii din România s-au manifestat categoric, aproape agresiv față de „înaintași”, în sensul că s-au eliberat de stilistica neomodernistă a lui Nichita Stănescu, M. Sorescu, Ioan Alexandru ș.a., pe când optzeciștii basarabeni nu au realizat această delimitare nici pe cale teoretică, nici în propriile texte. Prin modul de manifestare a optzecismului poetic basarabean se confirmă, de fapt, tezele integraționiste (în special cele ale lui Mihai Cimpoi) cu privire la continuitate și contiguitate în poezia postbelică de expresie lingvistică românească, ipoteză ce își are un posibil alibi și în acest tip de poetizare, chiar dacă „poetii basarabeni nu sunt o școală de poezie cu o poetică limpede și unitară. Ei reflectă, mai degrabă, cu o dorință de integrare remarcabilă, liniile de forță ale poeziei românești contemporane, fără ca prin aceasta să fie niște epigoni ai optzeciștilor.

Aspectul, important pentru un optzecist ca Grigore Chiper, se rezumă la constatarea că basarabeni au imprimat fenomenului optzecist doar un plus de „culoare”. În timp ce optzeciștii din țară debutau și publicau anevoios și cu sincope (despre cărțile lor, basarabeni aflând din comentariile Monicăi Lovinescu sau ale Rodicăi Iulian de la „Radio Europa Liberă”), optzeciștii din Basarabia erau doar la nivelul procesului de receptare desincronizantă.

Într-o variantă de export, așa-zis postmodernă, optzecismul basarabean, așa cum îl văd poeticienii din Chișinău și cei de la București, prezintă următoarele caracteristici, luate în calcul atunci când se stabilesc azimuturile fenomenului postmodern:

- oralitatea (apelul la forme de directețe sintactică și lexicală);
- prozaismul („extinderea narativității asupra poeziei”);
- poezia percepută ca trăire cotidiană, ca posibilitate de a reflecta „gadgeturile folosite zilnic”;
- ludicul; ironicul; grotescul; parodia;
- supraetajarea textuală și multistilismul;

- denigrarea metaforei;
- biografismul (utilizarea eului biografic, în locul eului fictiv);
- textualismul (aluzia culturală, citatul, colajul);
- anodinel și derizoriul, abordate ironic și parodic;
- denudarea sau deconspirarea procedeului;
- pastișa, bricolajul, simulacrul și antiretorica etc.

Pentru o sistematizare a direcțiilor „noului flux” care s-au impus odată cu această „generație de creație”, interpretările și comentariile realizate de: Nicolae Popa, Nicolae Leahu, Grigore Chiper, Vitalie Răileanu și Em. Galaicu-Păun, ne oferă o modalitate ce ne permite reconstruirea, prin fuziune, a paradigmei optzeciste în integralitate.

Referindu-se la „autohtonizarea postmodernismului”, Nicolae Leahu pleda pentru o abordare integrală a optzecismului, opțiune girată de intenția recuperatoare a umanului prin biografic, a realității lumii prin universul textului sau de transparentizare a noii stilistici, dependente de relaxarea lingvistică, de destinderea creației în raport cu „teroarea modernismului estetic” etc.

Prin discursul poetic optzecist „se face” și „se (re)face” un traseu echivalabil (în ordine simbolică, desigur), cu istoria întregii poezii esteuropene, așa cum este ea fixată din epoca „primăverii popoarelor”, până în postmodernitate.

Reunirea, în această reacție, a unor poeți optzeciști de pe malul stâng și de pe cel drept al Prutului, reprezintă o primă tentativă de abordare integrală a fenomenului, chiar dacă basarabienii anilor '80 sunt considerați o atenansă a postmodernismului din România.

Cert este că, la orizont se arată o nouă literatură în care „fragmente de poezie” sunt, de fapt, pseudofragmente, în sensul că ele nu sunt rezultatul unei scriituri producătoare de sensuri, ci al unei preconcepții reproduse „în” și „prin” scriitură. Textul este gândit, de către „scriptorul optzecist”, în raporturile lui „slabe” cu alte texte, ca „parte” osmotică a unei intertextualități generale sau, după caz, restrânse. Virtuozitatea în „a crea”, în a „inventa soluții” ingenioase, în a rămâne mereu imprevizibil, cu un „gust mereu proaspăt” pentru ceea ce am putea numi scriitură ludică, le-a fost inspirată „textualiștilor dâmbovițeni”, în primul rând, de „practico-teoria” din Hexagon. De aici, plăcerea optzeciștilor de a căuta „metafore memorabile” prin care sunt „produse” concepte ca: „lectură torpoare”, „inginerie textuală”, „textistență” etc.

Strădania lui Daniel Puia-Dumitrescu de a recupera, de a stoca și prelucra, axiologic, o veritabilă „bază de date” despre istoria „Cenaclului de Luni” ne-a fost de folos în conturarea „fotografiei de grup” a optzecismului. Ceea ce ne-a interesat, în cazul de față, a fost „racordajul intern” la poetica implicită a Cenaclului de Luni, considerat de către Daniel Puia-Dumitrescu un „club literar”, format într-un context cultural-politic și literar din perioada de „înăsprire a libertății de exprimare” 1977–1983.

Sintetizând contribuțiile în domeniu ale lui Dumitru Augustin Doman, *Generația 80 văzută din interior*, Mihail Vakulovski, *Portret de grup cu Generația 80 – Poezia*, care, alături de referințele din *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură* de Nicolae Manolescu și cea a lui Radu G. Țeposu, *Istoria tragică și grotescă a întunecatului deceniu literar nouă* sau de opurile *Flashback 1985: Începuturile „noii poezii* de Ion Bogdan Lefter, *Sinapse* de Alexandru Mușina, *Postmodernismul românesc* de Mircea Cărtărescu, acest studiu își probează utilitatea în clarificarea temei care ne interesează: optzecismul ca paradigmă a postmodernismului românesc.

Referitor la poezia optzecistă basarabeană în receptarea criticii și a istoriei literare, așezarea în historiograma poeziei optzeciste, după buletin și nu după actul de „naștere literară” (debut), lasă impresia de „pluton” și mai puțin de „structură poetică browniană”, așa cum se recomandă fenomenul poetic optzecist.

În tentativa noii paradigme de a schimba canonul, criticii literari din Republica Moldova (Mihai Cimpoi, Grigore Chiper, Eugen Lungu, Mihail Dolgan, Nicolae Leahu, Vitalie Răileanu etc.), pe urmele confrăților lor din România, încearcă să întrevadă breșa pe care o deschide această generație în „răsturnarea” relației moderniste dintre poet, limbaj, text și realitate. Sistematica poeziei optzeciste din Basarabia sugerează departajări, după o metodă dinainte gândită, metodic, organizat, în „aliajul taxonomiei din România”; perspectivele își au justificarea proprie și necesară în dezvoltarea istorico-literară, tematistă etc. a optzecismului.

Mihai Cimpoi, în *Panorama literaturii române postbelice din Republica Moldova*, *Basarabia sub steaua exilului* și în *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia* abordează creația poetică a lui Eugen Cioclea, Valeria Grosu, Arcadie Suceveanu, Călina Trifan, Leo Bordeianu, Vsevolod Ciornei, Teo Chiriac, Vasile Gârneț, Nicolae Popa, Valeriu Matei, Grigore Chiper, Constantin Olteanu, Lorina Bălțeanu, Irina Nechit, Ghenadie Nicu, Nicolae Leahu, Ghenadie Postolache, Emilian Galaicu-Păun, Aura Cristi. Predomină metoda consemnării

după criteriul istorismului, cu unele irizări tematice, stilistice, retorice ș.a.m.d., care lasă senzația că opera, ca „realitate artistică” este cea care interesează. Cu excepția unor scriitori ne semnificativi, pe care nici alți critici nu i-au inclus în „lista optzeciștilor”, perspectiva propusă este una comună și ternă, de care s-au contaminat și „bilanțurile” celorlalți confrăți.

În prefața la *Une antologie de la poésie moldave*, (Paris, Editura L'Esprit de Péninsules, 1996), Sorin Alexandrescu precizează că optează pentru împărțirea poezilor optzeciști în două cvartete, inițiativă apropiată echidistant de „poetica” modernismului și de „politica” postmodernismului, ceea ce o face cu mult mai credibilă în raport cu inițiativa lui Mihai Cimpoi: - „moderniștii târzii” (Grigore Chiper, Valeriu Matei, Ghenadie Postolache, Aura Christi); - „postmoderniștii” (Vasile Gârneț, Mircea V. Ciobanu, Nicolae Leahu, Emilian Galaicu-Păun).

În acord tacit cu acest principiu evolutiv, Nicolae Leahu, în finalul articolului „Fețele și măștile optzecismului din Moldova”, susține că poezii optzeciști din Republica Moldova au debutat în trei „valuri”, gândite ca grupe(ări) defalcate cronologic pe următoarele intervale:

-1983-1986: regruparea pe fondul desprinderii de poezia anilor '70 (Nicolae Popa, Lorina Bălțeanu, Emilian Galaicu-Păun);

-1988-1989: momentul constituirii sintezei lirice în atac (Eugen Cioclea, Andrei Țurcanu, Vsevolod Ciornei, Leo Bordeianu ș.a. m.d.);

-1990-1994, consolidarea redutei postmodernismului basarabean (Grigore Chiper, Nicolae Leahu, Vasile Gârneț, Ghenadie Nicu, Irina Nechit, Aura Christi, Dumitru Crudu etc.).

În capitolul II „*Alternative structurale ale optzecismului complinit*”, este reprivit în oglinda literaturii integrale, optzecismul moldovenesc, în variantă postmodernă, dispune de același „ADN” poetic, recunoscut în invariați ca: prozaism și oralitate, ironic și parodic, ludic, grotesc, multistilism, biografism, autenticitate, textualism, intertextualitate, colaj ș.a.m.d.

Argumente că suntem în prezența unui fenomen integrator se depistează și în alte „reflexe ale integrării”, regăsite în „presa literară din Basarabia”. Așadar, este în joc un fenomen diferit de cel al deversării culturale, în speță a literaturii române din Basarabia în literatura-mată. Maria Șleahțișchi consemna că, în ultimul deceniu al secolului al XX-lea, integrarea a cunoscut diverse forme de manifestare, din care, cele oferite de presa literară, merită a fi reținute:

-,recuperarea valorilor literare istorice – perspectivă național patriotică (Revista Nistru/Basarabia, Literatura și arta);

-sincronizarea componentelor interne ale literaturii române – perspectivă estetică (revistele Contrafort, Sud-Est Cultural, Semn);

-europenizare și globalizare – perspectivă transnațională (revistele Contrafort, Sud-Est Cultural)”.

Capitolul III „*Coordonatele sintetice ale optzecismului poetic basarabean*” expune din perspectiva practicii poetice, cele două axe-motorii ale poeziei optzeciste -textualismul și postmodernismul- se dovedesc operante și propulsatoare, în măsura în care textualismul rămâne credibil ca „discurs teoretic” și „practică poetică ”intra-, inter-, transtextuală, iar postmodernismul se impune prin transformarea poeziei în „instrument de explorare a realității interioare și exterioare a omului”, de „remodelare” a limbii prin „adaptarea ei la noua realitate”, sau prin „crearea de contrautopii”, de „universuri imagine alternative”, la care visa în 1986, poetul Alexandru Mușina și pe care le transpunea în practica textului împreună cu /alături de congenerii săi Mircea Cărtărescu, Florin Iaru, Ion Stratan, Traian T. Coșovei, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin, Romulus Bucur, Magdalena Ghica, Nichita Danilov ș.a.m.d.

Cum este normal, se pune și întrebarea cu privire la posibilitatea existenței unor „arte poetice” optzeciste, în ciuda faptului că autorii în cauză par interesați mai mult de realizarea unei „arte poetice colective”, gen graffito. Dacă „Levantul” lui Mircea Cărtărescu este ilustrativ pentru arta poetică a postmodernismului, în cazul modelului de peste Prut, lucrurile se prezintă oarecum nuanțate, în sensul că un poet ca Emilian Galaicu-Păun aderă la modelul cărtărescian, optând pentru un text fluviu, plurivoc, ilustrat prin poemul „VACA~”, readaptat din mers, manierei ludice, perspectivei ironice, parodice etc., în vreme ce *Elegiile nordice* ale Aurei Christi confirmă „curajul de a fi pe limită”.

O dovadă în plus că posmodernismul dialoghează, cu aceeași plăcere, atât cu trecutul (ale cărui convenții și stiluri le recuperează în variantă „retro”), cât și cu prezentul ale cărui experiențe și le asumă ludic, ironic, sau împreună cu o doză zdravănă de humor.

Condițiile stabilite de Nicolae Leahu, Grigore Chiper, Vitalie Răileanu, Eugen Lungu ș.a., Mircea Cărtărescu, Ion Bogdan Lefter, Andrei Bodiș etc., de mentorii noului flux Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Mircea Martin ș.a., sau chiar de optzeciștii Gh. Crăciun, Al. Mușina, Em.Galaicu-Păun etc. pentru omologarea noii paradigme sunt îndeplinite, în sensul că generația

optzecistă a „dat unul dintre puținele modele coerente de *estetică asumată în grup*, în literatura noastră de până acum”¹.

În capitolul IV „*Forme de manifestare ale optzecismului basarabean*” suntem preocupați de o dezvoltare fidelă a resorturilor ontologice ale arhitextului poetic optzecist, cu evidențierea unor raporturi intra- și intersemnifice, sesizate la nivelul alternanței între real și semiotic, biografism exhiba(n)t și prozaism bufon, sau, după caz, a oscilației între ironie sarcastică, ludic, palinodic și predominarea semnificantului și a funcției referențiale, germinare analogică, clișeizare, replicare a tiparelor sintactice și suprimare asintactică.

Precizăm că vom recontura, în principal, „devierile” de la modelul poetic modernist, recunoscute în flexibilizări ludice și deschideri integrative spre forme și formule recesive: prozaism bufon, ironie sarcastică, parodie teatrală, pastişă manieristă, biografism exhiba(n)t.

Capitolul V „*Constelația optzecismului poetic basarabean*” este alcătuită de noi în funcție de ponderea poezilor la schimbarea de paradigmă. Arcadie Suceveanu, Teo Chiriac, Vasile Gârneț, Grigore Chipper, Nicolae Popa, Valeriu Matei, Ghenadie Postolache Nicolae Leahu, Dumitru Crudu, Mircea V. Ciobanu, Irina Nechit, Aura Christi, Emilian Galaicu-Păun sunt, desigur, vârfuri de lance prin care se realizează sincronizarea și schimbarea de canon.

În „Optzecismul în Basarabia: o neașteptată convergență”, Răzvan Voncu demontează paradoxul cu privire la șansa minimă a unei posibile convergențe de discurs poetic basarabeano-română în anii '80. Aflată sub dublu edict prohibitiv, literatura română din România și cea din Republica Moldova aveau de înfruntat, pe de o parte, cenzura ideologică, iar, pe de alta, interzicerea difuzării, pe motiv că ea putea constitui o sursă a subversiunii.

În ciuda faptului că, în Moldova sovietizată, contactele cu literatura română și cultura occidentală erau practic obturate, optzeciștii au depășit „handicapuri” și „obstrucții”, textualizând „de parcă ar fi mers, săptămână de săptămână, la Cenaclul de Luni”, consideră Răzvan Voncu.

Aceeași viziune dezidilizantă a lumii, același abandon al utopiei, același refuz al stilului înalt și al metaforei revelatorii. Și ei, basarabeni, își asumau o poetică a existenței cotidiene cenușii și coborau poezia în stradă, și ei aveau aceeași conștiință tragică a crizei morale, a uriașei minciuni (sovietice, de această dată) care îi înconjura. Chiar dacă nu au avut aceleași repere ca generația optzeci din România (căci poezia americană, mișcarea *beat* și chiar civilizația materială occidentală (...) au avut o circulație mult mai restrânsă în Basarabia), optzeciștii basarabeni au

---

¹ Nicolae Leahu, *Poezia generației '80*, Editura Cartier, Chișinău, 2015, p. 47.

reușit și ei să se îndepărteze de modelul acceptat atunci –în ciuda subversiunilor conținute-, cel al poeziei de tip Grigore Vieru și al prozei lui Ion Druță. Ei au schimbat chiar optica asupra menirii literaturii, care nu mai putea fi (în fața crizei evidente a societății sovietice) nici exaltarea mincinoasă a „realizărilor”, nici escamotarea esopică a dezastrului, prin parabole mai mult sau mai puțin meșteșugite, ci tocmai denuțarea optimismului oficial, al triumfalismului gongoric. Grupurile de poeți selectați ca reprezentanți ai fenomenului optzecist sunt cele fixate prin/în antologiile *Aer cu diamante* și *Cinci* sau, în plan moldovenesc, *Portret de grup*.

Dintre reprezentanții optzecismului bsarabean, propunem o „constelație” de creatori din care se detașează seniorial Arcadie Suceveanu, ca descendent din poezia lui Leonid Dimov, marcată de o fantezie ludică, livrescă, sedusă de spectacolul gratuit al „asociaționismului imagistic apropiat, mai curând, de poetica anilor `70, decât de optzecismul propriu-zis.

Teo Chiriac, poet cu vocația parabolei practică la mână de Nichita Damilov, este autorul unei poezii poziționate la granița dintre gratuitate și metafizic.

Lor li se atașează Vasile Gârneț, dependent de poetica optzecismului bucureștean, creator al unui text în care linia de demarcație dintre real și text este dizolvată într-o scriitură biografică, autospeculară, îmbogățită cu elemente ironice confesive, melancolic derizorii, venind dinspre livrescul poeziei marginalului Mircea Ivănescu.

Grigore Chiper mimează, în ton cu dialectica disimulărilor lui Florin Iaru, o poezie a sentimentului caricaturizat, supraviețuind subtextual, cu finalizare într-un text care „promovează renunțarea la stilul înalt, la metaforă și la complicatele parabole ale cunoașterii, spre a exprima răul de zi cu zi al existenței, lipsa de culoare a unei existențe șterse, uniformizate și depersonalizarea generală”.

În alt orizont, Nicolae Popa pare mai atașat de vizionarismul „panicat de metafizic” promovat de poezia lui Ioan Mureșan, transilvănean pe care îl cultivă în tot ceea ce înseamnă mișcarea poeziei pe praguri fatale, catastrofice.

Pe axa descendenței romantice, spectaculare, poezia lui Valeriu Matei sugerează, la modul exterior, un acord cu experimentul poetic optzecist, aflat în faza lui de trecere, dinspre Mircea Dinescu spre Mircea Cărtărescu, „salt recuperat” prin care acest tip de poezie poate fi asumată ca verigă între neo- și postmodernism.

Reține atenția, prin propensiunea spre dialog intertextual, poezia lui Ghenadie Nicu, interesată de confesiune și notație, memorie livrescă și exasperare cotidiană, resimțite pe filiera

lui Romulus Bucur, „reactivii textuali” ai acestui poet nespectaculos (ca și Romulus Bucur de altfel) deturnând realul într-o „condiție holografică” și forțând confesiunea să ruleze „pe un fond de anxietăți bruscate de incizii livrești” .

Printre „cărătescieni” îl regăsim pe Nicolae Leahu, un adept al „romantismului întors” abordat cu nonșalanță ironică.

Referitor la Dumitru Crudu, poet plasat prin adiție la poetica optzecismului basarabean, el este „un lup singuratic” receptat ca „trubadur al mizeriei”, „galant al derizoriului”, preocupat ca prin maniere ironice să detroneze poezia deplasând-o, irevocabil, spre derizoriu.

Axul motor al generației este susținut de poezia sintetică a lui Emilian Galaicu-Păun, în textele căruia se întâlnesc și se tolerează cele patru structuri ale optzecismului, așa cum au fost ele cartografiate de Nicolae Leahu.

În subsidiar, Emilian Galaicu-Păun s-a dovedit a fi și un perseverent militant postmodernist, în sensul că el aclamă „în general, tentativele de «aggiornamento» (nu și pe cale strict mimetică), însă, ale poeziei basarabene.”

Privite în dinamica „dualității recesive”, nucleele optzeciste din Moldova și România se dovedesc, în opțiunea lui Gheorghe Manolache, a fi centre isostenice (de putere egală) și isotimice (de valoare egală), reconfirmând teoria lui Mircea Florian cu privire la dinamica raporturilor prevalent/subvalent transferată din biologie în literatură.

Într-adevăr, după cum se sublinează, despre recesivitate ca structură a postmodernismului românesc, în Regula lui doi (registre duale în dezvoltarea postmodernismului românesc), putem considera că „supravalența” și „subvalența” evită un posibil raport de forță și de valoare între optzecismul românesc și cel din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM).

Ca urmare, chiar dacă, într-o evaluare de ansamblu, optzecismul românesc este mai „tare” (prevalent) decât cel moldovenesc din anii '80, prin recursul la dinamica recesivității, aceasta nu înseamnă că optzecismul basarabean ar fi mai „slab” (subvalent), ci el se dovedește un fenomen recesiv, un element prin care secundarul literar câștigă teren în fața modernismului dominant, supravalent al anilor '60-'70. Așa cum sublinia Gheorghe Manolache, accentul nu se fixează pe dimensiunea axiologică a unei paradigme sau alta, ci el își dovedește eficacitatea în accepție recesivă, simultană, nedialectică.

Fenomenul se recunoaște din reconstituirea „tabloului de grup”, ce cuprinde o serie de poeți gravitând în jurul volumelor Aer cu diamante (1982) și Cinci (1982): Mircea Cărtărescu,

Florin Iaru, Traian T. Coșovei și Ion Stratan, Alexandru Mușina, Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Romulus Bucur, Mariana Marin, dar și nume ca Magdalena Ghica, Matei Vișniec, Doru Mareș, Petru Romoșan, Daniel Pișcu și alții.

Sintetizate, „direcțiile” optzecismului din România respectă aceeași regulă -a „unității în diversitate”-, convergență stilistic, tematic, retoric sau la nivel de arsenal imaginar cu poezia optzecistă din Moldova, dominată de o anumită familiaritate a expresiei -oralitate lejeră, ironie și umor, ludic „pervaziv”, nativitate, imagism artificios etc.- obișnuită celei de peste Prut. Alături de Mircea Cărtărescu putem considera că, pe măsura apariției volumelor de autor, există șansa de a vorbi despre o „diferențiere” în interiorul optzecismului. Oricum, în anii '80 se poate constata un fenomen cu axa fixată în „diversitate”, fără ca referințele la experiențele poeziei de expresie germană din România, sau la cea maghiară, rusă, ucraineană, bulgară, să intre în zona convergență regimului poetic optzecist.

Conceput ca o „grupare aparentă” de poeți ce roiesc în aceeași regiune a literaturii contemporane, având o configurație specifică –pentagonală-, stabilă pe o perioadă semnificativă de timp (1980-1990), optzecismul moldovenesc este un fenomen recesiv, cu o dinamică fixată în paralaxa unei paradigme poetice care funcționează după regula vaselor comunicante.

Configurația pentagonală a optzecismului poetic basarabean este una neeuclidiană, (provizorie, firește) în care se recunoaște dinamica, în amplificare, a poeziei postmoderniste.

BIBLIOGRAFIE

I. ANTOLOGII ȘI VOLUME DE AUTOR

CĂRTĂRESCU, Mircea; Coșovei, Traian T.; Iaru, Florin; Stratan, Ion, *Aer cu diamante*, cu o prefață de Nicolae Manolescu, Editura Litera, București, 1982; reed. Editura Humanitas, București, 2010.

BUCUR, Romulus; Ghiu, Bogdan; Lefter, Ion Bogdan; Mușina, Alexandru *Cinci* (antologie colectivă, împreună cu ilustrații de Tudor Jebeleanu), cu o prefață de Nicolae Manolescu, Editura Litera, București 1982; reed., Editura Tracus Arte, București, 2011

CHIOARU, Dumitru (coord.), *Noua poezie nouă*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011.

LEAHU, Nicolae, *Poezie (Colecție de antologii, Literatura din Basarabia în secolul XX)*, Editura Arc, Chișinău, 2004.

LUNGU, Eugen (coord.), *Portret de grup. O altă imagine a poeziei basarabene*. Antologie a poeziei generației optzeci. Selecție (în colaborare) și studiu introductive, Editura Arc, Chișinău, 1995; reed. *Portret de grup. După 20 de ani*. Antologie. Selecție și studiu introductive, Editura Cartier, Chișinău, 2015.

CHIPER, Grigore, *Perioada albastră*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1996.

CHIPER, Grigore, *Abia tangibilul*, Editura Literatura artistică, Chișinău, 1990.

CHIPER, Grigore, *Absintos. Nori de cerneală* (antologie), Editura Arc, Chișinău, 2015.

CHIPER, Grigore, *Aici, în falset*, Editura Hyperion, Chișinău, 1991.

CHIPER, Grigore, *Cărări înapoi* (antologie), Editura Tipo Moldova, Iași, 2013.

CHIPER, Grigore, *Cehov, am cerut obosit*, Editura Cartier, Chișinău, 2001.

CHIPER, Grigore, *Formalități*, Editura Charmides, Bistrița, 2015.

CHIPER, Grigore, *Opera Poetică*, Editura Paralela 45, 2016.

CHIPER, Grigore, *Roman-simulacru*, Editura Limes, Cluj, 2010.

CHIPER, Grigore, *Turnul de fildeș înclinat*, Editura Vinea, București, 2005.

CHIRIAC, Teo, *Cer lângă cer*, colecția „Opera OMNIA - Poezie contemporană”, Editura Tipo Moldova, Iași, 2011.

CHIRIAC, Teo, *Critica irațiunii pure*, Editura Cartea Românească, București, 1996.

CHIRIAC, Teo, *Lucrare de control*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1987.

CHIRIAC, Teo, *Monstrul Sacru (Scările lui Teo)*, Editura Arc, Chișinău, 2009.

CHIRIAC, Teo, *Salonul 33. 33 de poeme și o elegie rock*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1989.

CHIRIAC, Teo, *Colecția Opera OMNIA -Poezie contemporană*, Editura TipoMoldova, Iași, 2011.

CHIRIAC, Teo, *Sufletul meu de până la Bing Bang*, Editura Arc, Chișinău, 2016.

CHRISTI, Aura, *Cartea ademenirii* (antologie), Editura Cartea Românească, București, 2003.

CHRISTI, Aura, *Ceremonia Orbirii*, Editura Cartea Românească, București, 1996.

CHRISTI, Aura, *Fragmente de ființă*, Editura Albatros, București, 1998.

CHRISTI, Aura, *De partea cealaltă a umbrei*, Editura Ecce Homo, București, 1993.

CHRISTI, Aura, *Elegii Nordice*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002.

CHRISTI, Aura, *Grădini austere*, Editura Ideea Europeană, București, 2010.

CHRISTI, Aura, *Împotriva Mea*, Editura DU Style, București, 1995.

CHRISTI, Aura, *Nu mă atinge* (antologie), Editura Vinea, București, 1997, 1999.

CHRISTI, Aura, *Ochiul devorator* (antologie), Editura Axa, Botoșani, 2004.

CHRISTI, Aura, *Orbita zeului*, Editura Ideea Europeana, București, 2016.

CHRISTI, Aura, *Psalmi*, Editura Contemporanul, București, 2017.

CHRISTI, Aura, *Sfera frigului*, Editura Contemporanul, București, 2011.

CHRISTI, Aura, *Tragicul visător* (antologie), Editura Ideea Europeană, București, 2013.

CHRISTI, Aura, *Ultimul zid*, Editura Eminescu, București, 1999.

CHRISTI, Aura, *Valea Regilor*, Editura Cartea Românească, București, 1996.

CIOBANU, Mircea V., *Haydn între cele două claxoane*, Editura Arc, Chișinău, 1995.

CIOBANU, Mircea V., *Resetare*, Editura Vinea, București, 2014.

CIOCLEA, Eugen, *Alte dimensiuni*, Editura Hyperion, Chișinău, 1991.

CIOCLEA, Eugen, *Antologic*, Editura Cartier, Chișinău, 2014.

CIOCLEA, Eugen, *Dați totul la o parte ca să văd*, Editura Cartier, Chișinău, 2001.

CIOCLEA, Eugen, *Numitorul comun*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1988.

CRUDU, Dumitru, *E închis, vă rugăm nu insistați*, Editura Pontica, Constanța, 1994.

CRUDU, Dumitru, *Eșarfe în cer*, Editura Cartier, Chișinău, 2012.

CRUDU, Dumitru, *Falsul Dimitrie*, Editura Arhipelag, Tîrgu-Mureș, 1994,

CRUDU, Dumitru, *Pooooooooate*, Editura Vinea, București, 2004.

CRUDU, Dumitru, *Șase cînturi pentru cei care vor să închirieze apartamente*, Editura Paralela 45, Pitești, 1996.

CRUDU, Dumitru, *Falsul Dimitrie* (antologie), Editura Cartier, Chișinău, 2014.

GALAICU-PĂUN, Emilian, *a-z.best*, Editura Arc, Chișinău, 2012.

GALAICU-PĂUN, Emilian, *Abece-Dor*, Literatură Artistică, Chișinău, 1989.

GALAICU-PĂUN, Emilian, *Arme grăitoare*, Editura Cartier, Chișinău, 2015.

GALAICU-PĂUN, Emilian, *Cel bătut îl duce pe Cel nebătut*, Dacia, Cluj-Napoca, 1994.

GALAICU-PĂUN, Emilian, *Levițiații deasupra hăului*, Hyperion, Chișinău, 1991.

GALAICU-PĂUN, Emilian, *Lumina proprie*, Literatură Artistică, Chișinău, 1986.

- GALAICU-PĂUN, Emilian, *Yin Time (neantologie)*, Litera, 2004.
- GĂRNEȚ, Vasile, *Cîmpia Borges*, Editura Vinea, București, 2002.
- GĂRNEȚ, Vasile, *Peisaje bolnave*, Editura Literatura artistică, Chișinău, 1990.
- GĂRNEȚ, Vasile, *Personaj în gradina uitată*, Editura Hyperion, Chișinău, 1992 .
- LEAHU, Nicolae, *Alungarea muzelor din cetate*, Editura Cartier, Chișinău, 2011.
- LEAHU, Nicolae, *Nenumitul*, Editura Fundației Culturale „Poezie”, Iași, 2008.
- LEAHU, Nicolae, *Personajul din poezie*, Editura Cartier, Chișinău, 1997.
- LEAHU, Nicolae, *Aia*, Editura Cartier, Chișinău, 2010.
- LEAHU, Nicolae, *Autorul, personajul și eroinele*, Editura Arc, Chișinău, 2013.
- LEAHU, Nicolae, *Erotokritikon, Făt-Frumos, fiul pixului* (poem-lexicom), Editura Cartier, Chișinău, 2011.
- LEAHU, Nicolae, *Mișcarea browniană*, Editura Hiperion, Chișinău, 1993.
- MATEI, Valeriu, *Cruciada Balcanică*, Editura Mesagerul, Chișinău, 2013;
- MATEI, Valeriu, *Vecernie regală*, Editura Junimea, Iași, 2015.
- MATEI, Valeriu, *101 poeme*, Editura Biodova, București, 2009;
- MATEI, Valeriu, *Cafeaua din paharul iubirii*, Editura Rafet, Râmnicul Sărat, 2011;
- MATEI, Valeriu, *Dimineața marelui oraș*, Editura Pontos, Chișinău, 2003;
- MATEI, Valeriu, *Ecuatiile disperării*, Editura Tracus Arte, București, 2015;
- MATEI, Valeriu, *Grecia imaginară*, Editura Mesagerul, Chișinău, 2003;
- MATEI, Valeriu, *Moartea lui Zenon*, Editura Junimea, Iași, 1994.
- MATEI, Valeriu, *Orfeu și singurătatea*, Editura Mesagerul, Chișinău, 2003;
- MATEI, Valeriu, *Sâlpul de foc*, Editura Literatura Artistică, Chișinău 1998.
- MATEI, Valeriu, *Somn de lup*, Editura Hyperion, Chișinău, 1990.
- MATEI, Valeriu, *Ziliada (Cartea întâi)*, Editura Fundației culturale „Poezia”, Iași, 2008;
- NECHIT, Irina, *Cartea rece*, Editura Cartier, Chișinău, 1996.
- NECHIT, Irina, *Copilul din mașina galbenă*, Editura Cartier, Chișinău, 2010.

NECHIT, Irina, *Gheara*, Editura Vinea, București, 2003.

NECHIT, Irina, *Șarpele mă recunoaște*, Editura Hyperion, Chișinău, 1992.

NECHIT, Irina, *Un fel de liniște*, Editura Vinea, București, 2006

NECHIT, Irina, *Un viitor obosit*, Editura Augusta, 1998.

POPA, Nicolae, *Careul cu raci*, Editura Cartier, Chișinău, 2003.

POPA, Nicolae, *Elegiile Casei Scriitorilor*, Editura Vinea, București, 2013.

POPA, Nicolae, *Ghid pentru cometa Halley*, Editura Artistică, Chișinău, 1987.

POPA, Nicolae, *Lunaticul nopții scitice*, Editura Cartier, Chișinău, 1995.

POPA, Nicolae, *Timpul probabil*, Editura Artistică, Chișinău, 1983.

POSTOLACHE, Ghenadie *Nike*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1989.

POSTOLACHE, Ghenadie *Rafail*, Tipografia Editurii Universul, Chișinău, 1995.

POSTOLACHE, Ghenadie, *Isaia*, Editura Axul Z, Chișinău, 1992.

SUCEVEANU, Arcadie, *Arhivele Golgotei*, Editura Hyperion, Chișinău, 1990;

SUCEVEANU, Arcadie, *Cavalerul Înzadar*, Chișinău, 2001;

SUCEVEANU, Arcadie, *Corabia de la mansardă*, Editura Litera International, București, 2004.

SUCEVEANU, Arcadie, *Eterna Danemarcă*, Editura Eminescu, București, 1995.

SUCEVEANU, Arcadie, *Ființe, umbre, epifanii*, Colecția Opera Omnia, Editura TipoMoldova, Iași, 2011.

SUCEVEANU, Arcadie, *Mărul îndrăgostit de vierme*, Timișoara, 1999;

SUCEVEANU, Arcadie, *Mesaje la sfârșit de mileniu*, Editura Literatura artistică, Chișinău 1987.

SUCEVEANU, Arcadie, *Țărutul de echilibru*, Editura Literatura artistică, Chișinău, 1982.

SUCEVEANU, Arcadie, *Zaruri pictate. Poeme*, Chișinău, 2003.

II. REFERINȚE CRITICE

II.1. ÎN VOLUME

ALEXANDRESCU, Sorin, *Privind înapoi modernitatea*, București, Editura Univers, 1999.

ALEXANDRESCU, Sorin, *Une anthologie de la poésie moldave* (Edition bilingue français/anglais), Editura. L'esprit des Péninsules, Paris, 1996.

ANGHELESCU-IRIMIA, Mihaela, *Dialoguri postmoderne*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1999.

ANTOFI, Simona, *Discurs poetic. Orientări metodologice și aplicative*, Editura Europlus, Galați, 2005.

ANTOFI, Simona, *De la discursul poetic la facerea literaturii. Structuri poetice românești în diacronie*, Editura Europlus, Galați, 2010.

ANTOFI, Simona (coord.); Milea, Doinița, *Frontiere culturale și literatură*, volum colectiv publicat sub egida Centrului de cercetare Comunicare interculturală și Literatură, Editura Europlus, Galați, 2006.

BAHTIN, Mihail, *Probleme de literatură și estetică*, Editura Univers, București, 1983.

BALOTĂ, Nicolae, *Arte poetice ale secolului XX*, Editura Minerva, București, 1997.

BAUDRILLARD, Jean, *Strategiile fatale*, Editura Polirom, Iași, 1996.

BÂRSILĂ, Mircea, *Dimensiunea ludică a poeziei lui Nichita Stănescu*, Editura Paralela 45, Pitești, 2001.

BODIU, Andrei, *Direcția optzeci în poezia română*, Vol. I, Colecția "Deschideri", Editura Paralela 45, Pitești, 2000.

BOLDEA, Iulian, *Poeți români postmoderni*, Editura Ardealul, Târgu-Mureș, 2006.

BORELLA, Jean, *Criza simbolismului religios*. Traducere de Diana Morărașcu, Editura Institutul European, Iași, 1995.

BUCUR, Romulus, *Poeți optzeciști (și nu numai) în anii '90*, Editura Paralela 45, Pitești, 2000.

BURGOS, Jean, *Imaginar și creație*, Col. „Studii”, Editura Univers, București, 2003.

BURLACU, Alexandru, *Poezia basarabească și antinomiile ei*, Centrul editorial poligrafic U.S.M., Chișinău, 2001.

CANȚĂRU, G., *Totul pare un palimpsest, (interogații asupra funcționării intertextualității în literatura română)*, Editura Elan Poligraf, Chișinău, 2007.

CĂLINESCU, Matei *Cinci fețe ale modernității*, (1977), Editura Univers, București, 1985, (trad.), Ediția I; Ediția II revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2005.

CĂLINESCU, Matei, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, Traducere Virgil Stanciu, prefață de Mircea Martin, Editura Polirom, Iași, 2003.

CĂLINESCU, Matei, *Conceptul modern de poezie. De la romantism la avangardă*, Postfață de Ioan Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2002.

CĂRTĂRESCU, Mircea, *Poetica postmodernismului românesc*, Editura Humanitas, București, 1999.

CÂRNECI, Magda, *Arta anilor '80. Texte despre postmodernism*, Editura Litera, București, 1996.

CHIOARU, Dumitru (coord.), *Noua poezie nouă*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011.

CHIPER, Grigore, *Cărări înapoi*, Editura TipoMoldova, Iași, 2013.

CHIPER, Grigore, *Poezia optzecistă basarabeană. Schimbare de paradigmă*, Editura TipoMoldova, Iași, 2013.

CHIPER, Grigore, *Opera poetică. Grigore Chiper*, prefață de Răzvan Voncu, Editura Paralela 45, Pitești, 2017,

CIMPOI, Mihai, *Arcadie Suceveanu: cavalerul poeziei moderne/ postmoderne // Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană*, Volumul I, coordonator Mihail Dolgan, Editura USM, Chișinău, 2003.

CIMPOI, Mihai, *Basarabia sub steaua exilului*, Editura „Viitorul Românesc”, București, 1994.

CODOBAN, Aurel, *Postmodernismul. Deschideri filozofice*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995.

COMPAGNON, Antoine, *Cele cinci paradoxuri ale modernității*, Editura Echinox, Cluj-Napoca, 1998.

CONNOR, Steven, *Cultura postmodernă. O introducere în teoriile contemporane*, Editura Meridiane, București, 1999.

CONSTANTINESCU, Mihaela, *Forme în mișcare. Postmodernismul*, Editura Univers, București, 1999.

CRĂCIUN, Gheorghe, „Pașaport pentru”, prefață la volumul *Falsul Dimitrie* de Dumitru Crușu, Editura Arhipelag, Târgu-Mureș, 1994.

CRĂCIUN, Gheorghe, *Aisbergul poeziei moderne*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009.

CRĂCIUN, Gheorghe, *Competiția continuă. Generația '80 în texte teoretice*, Editura Vlasie, Pitești, 1994.

CRĂCIUN, Gheorghe, *Dimensiuni tranzitive în poezia modernă*, Editura Paralela 45, Pitești, 1998.

DERRIDA, Jacques, *Scritura și diferența*, traducere de Bogdan Ghiu și Dumitru Țepeneag, prefață de Radu Toma, Editura Univers, București, 1998.

- DIACONU, Mircea A., *Biblioteca Română de Poezii Postbelică (Studii, eseuri cronici)*, Editura Universității Ștefan cel Mare, Suceava, 2016,
- DIACONU, Mircea A., *Poezia postmodernă*, Editura Aula, Brașov, 2002.
- Dicționarul general al literaturii române, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
- DOBRESCU, Caius, *Deadevă*, Editura Paralela 45, Pitești, 1998.
- DOBRESCU, Caius, *Modernitatea ultimă*, Editura Univers, București, 1998.
- DOLEZEL, Lubomir, *Poetica occidentală, Tradiție și progres*, traducere de Ariadna Ștefănescu, postfeță de Călin-Andrei Mihăilescu, Editura Univers, București, 1998.
- DOLGAN, Mihail, *Literatura română postbelică. Integrări, valorificări, reconsiderări*, Tipografia centrală, Chișinău, 1998.
- DOLGAN, Mihail, *Poezia contemporană, mod de existență în metaforă și idee*, Editura Elan Poligraf, Chișinău, 2007.
- DOMAN, Dumitru Augustin, *Generația 80 văzută din interior*, Editura Tracus Arte, București, 2010.
- FLORIAN, Mircea, *Recesivitatea ca structură a lumii (I)*, Editura Eminescu, București, 1983.
- FONARI, Victoria, *Proiecții ale mitului în creația lui Victor Teleucă, Leo Butnaru și Arcadie Suceveanu*, Editura Biblioteca Municipală B.P. Hașdeu, Chișinău, 2013.
- FRIEDRICH, Hugo, *Structura liricii moderne de la mijlocul secolului al 19-lea pînă la mijlocul secolului al 20-lea*, traducere de Dieter Fuhrmann, Editura penru Literatură Universală, București, 1969.
- GALAICU-PĂUN, Emilian, *Poezia de după poezie. Ultimul deceniu*, Editura Cartier, Chișinău, 1999.
- GENETTE, Gerard, *Figuri*, traducere de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1978.
- GENETTE, Gérard, *Introducere în arhitext ficțiune și dicțiune*, traducere și prefață de Ion Pop, Editura Univers, București, 1994.

GENETTE, Gerard, *Palimpsestes: la littérature au second degré*, Edition du Seuil, Paris, 1982.

GLODEANU, Gheorghe, *Poezie și poetică*, Editura Fundației Culturale Libra, București, 2004.

GRIGORESCU, Dan, *De la cucuta la Coca-Cola. Note despre amurgul postmodernismului*, Editura Minerva, București, 1994.

GRIGURCU, Grigore, „Poezia Cvartetului (Mircea Cărtărescu, Traian T.Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan)”, în *Existența poeziei*, Editura Cartea Românească, București, 1986.

HASSAN, Ihab, *Postmodernism Turn. Essay in Postmodern Theory and Culture*, University Press, Ohio State, 1987.

HASSAN, Ihab, *The Dismemberment of Orpheus: Towards a Postmodern Literature*, Oxford University Press, Oxford, 1971.

HĂULICĂ, Cristina, *Textul ca intertextualitate: pornind de la Borges*, Editura Eminescu, București, 1981.

HOCKE, Gustav René, *Manierismul în literatură*, traducere de Herta Spuhn, prefață de Nicolae Balotă, Editura Univers, București, 1998.

HOLBAN, Ioan, *Istoria literaturii române. Portrete contemporane*, Editura Princeps Edit, Iași, 2003.

HUIZINGA, Johan, *Homo ludens*, Traducere de H.R. Rodian, Prefață și notă bibliografică de Gabriel Liiceanu, Editura Humanitas, București, 2010.

HUTCHEON, Linda, *Politica postmodernismului*, Editura Univers, București, 1997.

HUTCHEON, Linda, *A Theory of parody. The teachings of twentieth-century art form*. Methuen, 1984.

ILIE, Rodica, *Revoluția codurilor culturale. Identitate și spirit european în literatura română a secolului XX*, Editura Muzeului Literaturii române, Colecția Aula Magna, București, 2013.

- INGARDEN, Roman, *Studii de estetică*, traducere de Olga Zaicik, Editura Univers, București, 1978.
- IOVA, Gheorghe, *Competiția continuă. Generația 80 în texte teoretice, ediția a II-a*, Editura Paralela 45, Pitești, 1999.
- JAUSS, Hans Robert, *Experiență estetică și hermeneutică literară*, Editura Univers, București, 1983.
- KRIEGER, Murray, *Teoria Criticii*, Editura Univers, București, 1982,
- KUHN, Thomas, *Structura revoluțiilor științifice*, Editura Enciclopedică și Științifică, București, 1976.
- LAURENT, Jenny, *Rostirea singulară*, traducere și postfață de Ioana Bot, prefață de Jean Starobinski, Editura Univers, București, 1999.
- LEAHU, Nicolae, *Poezia generației '80*, Editura Cartier, Chișinău, 2015.
- LEFTER, Ion Bogdan, *Despre identitate. Temele postmodernității*, Editura Paralela 45, Pitești-București, 2004.
- LEFTER, Ion Bogdan, *Flashback 1985: Începuturile „noii poezii*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005.
- LEFTER, Ion Bogdan, *O Oglindă Purtată de-a Lungul unui Drum*, Editura Paralela 45, Pitești, 2010.
- LEFTER, Ion Bogdan, *Postmodernism. Din dosarul unei „bătălii” culturale*, Editura Paralela 45, Pitești, 2000.
- LEFTER, Ion Bogdan, *Puzzle cu noul val, Addenda la falsul tratat de poezie Flashback 1985*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005.
- LESOVOCI, Mircea Doru, *Ironia: ipostaze în poezia română contemporană*, Col. „Eseuri de ieri și de azi”, Editura Institutul European, Iași, 1999.
- Literatura din Basarabia în secolul XX, Eseuri, Critică literară*, (selecție, studiu introductiv și note biobibliografice de Eugen Lungu, și postfață de Ion Bogdan Lefter), Editura Știința Arc, Chișinău, 2004.

Literatura din Basarabia în secolul XX, Poezie, (selecție, studiu introductiv și note biobibliografice de Nicolae Leahu, și postfață de Alex. Ștefănescu), Editura Știința Arc, Chișinău, 2004.

LUNGU, Eugen, *Alternativa numitorului comun*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1988.

LYOTARD, Jean-François, *Condiția postmodernă*, traducere de Mihali Ciprian, Editura Babel, București, 1993.

LYOTARD, Jean-François, *Postmodernismul pe înțelesul copiilor. Corespondență 1981-1985*, traducere de Mihail Ciprian, Editura Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 1997.

MANEA, Norman, *Pe contur*, Editura Cartea Românească, București, 1984.

MANOLACHE, Gheorghe, *Regula lui doi* (registre duale în dezvoltarea postmodernismului românesc), Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2004.

MANOLACHE, Gheorghe, „Circumscrierea cercului. O (re)lectură a poeziei lui Florin Mugur”, prefață la volumul *Florin Mugur 101 poezii*, Editura Academiei, București, 2017.

MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008.

MANOLESCU, Nicolae, *Literatura română postbelică – Lista lui Manoescu, I Poezia*, Editura Aula, Brașov, (f.a.).

MANOLESCU, Nicolae, *O ușă abia întredeschisă*, Editura Cartea Românească, București, 1987.

MARINO, Adrian, *Biografia ideii de literatură*, Vol. 3. Secolul 20, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.

MARTIN, Mircea, *Generație și creație*, Editura pentru Literatură, București, 1969.

MICU, Dumitru, *Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism*, Editura Seculum, București, 2000.

MIHĂILESCU, Florin, *De la proletcultism la postmodernism*, Editura Pontica, Constanța, 2002.

MINCU, Marin, *Experimentalismul poetic românesc*, Editura Paralela 45, Pitești, 2006.

MINCU, Marin, *O panoramă critică a poeziei românești din secolul al XX-lea*, Editura Pontica, Constanța, 2007.

MUȘAT, Carmen, *Perspective asupra romanului românesc postmodern și alte ficțiuni teoretice*, Editura Paralela 45, Pitești, 1998.

MUȘAT, Carmen, *Strategiile subversiunii. Incursiuni în proza postmodernă*, Cartea Românească, București, 2002 .

MUȘINA, Alexandru, *Poezia: teze, ipoteze, exploarări*, Editura Aula, Brașov, 2008.

MUȘINA, Alexandru, *Antologia poeziei generației '80*, Editura Vlasie, Pitești, 1993.

MUȘINA, Alexandru, *Eseu asupra poeziei moderne*, Editura Cartier, Chișinău, 1997.

MUȘINA, Alexandru, *Sinapse*, Editura Aula, Brașov, 2001.

MUȘINA, Alexandru, *Unde se află poezia*, Editura Arhipelag, Târgu-Mureș, 1996.

NEGRICI, Eugen, *Introducere în poezia contemporană*, Editura Cartea Românească, București, 1985.

NEGRICI, Eugen, *Literatura română sub comunism. Poezia I*, Editura Fundației PRO, București, 2003.

NEMOIANU, Virgil, *O teorie a secundarului: literatură, progres și reacțiune*, Editura Univers, București, 1997.

NOICA, Constantin, *Spiritul românesc în cumpătul vremii. Șase maladii ale spiritului contemporan*, Editura Univers, București, 1978; red. Editura Humanitas, București, 2008.

OPREA, Marius, *Solo la tamburină*, Editura Paralela 45, Pitești, 1999.

PAPAHAGI, Marian, *Interpretări pe teme date*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995.

PARPALĂ-AFANĂ, Emila, *Poezia semiotică. Promoția '80*, Editura Sitech, Craiova, 1994.

PARPALĂ-AFANĂ, Emilia, *Postmodernismul poetic românesc*, Editura Universitaria, Craiova, 2011.

PETRESCU, Ioana Em., *Portret de grup cu Ioana Em. Petrescu*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991.

PETRESCU, Liviu, *Poetica postmodernismului*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003.

PETROȘEL, Daniela, *Retorica parodiei*, Editura Ideea Europeană, București, 2006.

PLETT, Heinrich, *Știința textului și analiza de text. Semiotică, lingvistică, retorică*, traducere de Speranța Stănescu, București, 1983.

POANTĂ, Petru, *Modalități lirice contemporane*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1973.

POPA, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, Editura Semne, București, 2009.

RACHIERU, Adrian Dinu, *Postmodernism și elitism, Postmodernismul românesc și circulația elitelor*, Editura Garuda-Art, Chișinău, 2000.

RĂILEANU, Vitalie, *Eugen Cioclea în dioptria criticii și studiilor literare*, Editura Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu, Chișinău, 2015.

RĂILEANU, Vitalie, *Reversul ludic al (dia)criticului*, Editura TipoMoldova, Iași, 2013.

REGMAN, Cornel, *Dinspre „Cercul Literar” spre „Optzeciști”*, Editura Cartea Românească, București, 1997.

RICOEUR, Paul, *Metafora vie*, traducere și cuvânt înainte de Irina Mavrodin, Editura Univers, București, 1981.

ROTARU, Ion, *O istorie a literaturii române*, Vol. III, Editura Minerva, București, 1987.

ROTARU, Nicolae; Morar, Ioan; Jinga, N.; Iova, Gh.; Ghiu, Bogdan et al., *Nouă poeți*, București, Editura Cartea Românească, 1984.

SCARLAT, Mircea, *Istoria Poeziei românești (III)*, Editura Minerva, București, 1986.

SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi*, IV, Editura Cartea Românească, București, 1989.

SIMUȚ, Ion, *Critica de tranziție*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996.

SIMUȚ, Ion, *Simptomele actualității literare*, Editura Biblioteca Revistei *Familia*, Oradea, 2007.

SOARE, Ion, *Paradoxism și postmodernism*, Editura Adrianso, Râmnicu Vâlcea, 2000.

- SOLLERS, Ph., *Niveaux sémantiques d'un texte moderne*, în TEL QUEL, Théorie d'ensemble, Seuil, Paris, 1968.
- SONTAG, Susan, *Împotriva interpretării*, traducere de M. Ivănescu, Editura Univers, București, 2000.
- SPIRIDON, Monica, *Apărarea și ilustrarea criticii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
- ȘLEAHTIȚCHI, Maria, *Cerc deschis. Literatura română din Basarabia în postcomunism*, Editura Timpul, Iași, 2007.
- ȘTEFĂNESCU, Alex, *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000*, Editura Mașina de scris, București, 2005.
- ȘTEFĂNESCU, Dorin, *Poetalul*, Editura Limes, Cluj- Napoca, 2016.
- TERIAN-DAN, Andrei, *Critica de export. Teorii, contexte, ideologii*, Editura Muzeului Literaturii Române, București, 2013.
- TROC, Gabriel, *Postmodernismul în antropologia culturală*, Editura Polirom, Iași, 2006.
- ȚEPOSU, Radu G., *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă* (1993), Editura Eminescu, București, Ediția a II-a, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, Ediția a III-a, Editura Cartea Românească, 2006.
- ȚURCANU, Andrei, *Arheul Marginii și alte figuri*, Editura TipoMoldova, Iași, 2013.
- VAILLANT, Alain, *Poezia. Inițiere în metodele de analiză a textelor poetice*, traducere de Bogdan Ghiu, Editura Cartea Românească, București, 1998.
- VAKULOVSKI, Mihail, *Portret de grup cu Generația 80 – Interviuri*, Editura Tracus Arte, București, 2011.
- VAKULOVSKI, Mihail, *Portret de grup cu Generația 80 – Poezia*, Editura Tracus Arte, București, 2011.
- VANCU, Radu, *Elegie pentru uman. O critică a modernității poetice de la Pound la Cărtărescu*, Editura Humanitas, București, 2016.

VANCU, Radu, *Mistica poeziei. Lecturi în literatură contemporană*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2013.

VARGA, Dragoș, *Literatură și convenție. Sinteze de teorie literară* (ediția a II-a), Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013.

VARGA, Dragoș (co-autor), *Literatură și spiritualitate. Perspective interdisciplinare*, Editura Astra Museum, 2014

VATTIMO, Gianni, *Societatea transparentă*, traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1995.

VATTIMO, Gianni, *Sfârșitul modernității, nihilism și hermeneutică în cultura post-modernă*, traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1993.

VATTIMO, Gianni; Rovati, Pier, Aldo, *Gândirea slabă*, traducere de Ștefania Mincu, Editura Pontica, Constanța, 1998.

VIANU, Tudor, *Istoria literaturii române moderne*, Editura Eminescu, București, 1985.

2. II ÎN REVISTE

ALEXANDRESCU, Sorin, „O nouă poezie română în Moldova”, în „Sud-Est”, nr.1, 1997.

BEȘLEAGĂ, Vladimir, „Jurnal-1986”, în „Basarabia”, nr.1-2, 1998.

BEȘLEAGĂ, Vladimir, „Mitul ca un avertisment sau resurecția unei conștiințe critice”, în „Literatura și arta”, nr. 36, 1995.

BEȘLEAGĂ, Vladimir; Țurcanu, Andrei, „Imperativul tragic al lucidității”, în „Metaliteratura”, nr. 1-2, 2008.

BODIU, Andrei, „Exil și melancolie”, în „Observator cultural”, București, nr. 101/2002.

BOLDEA, Iulian, „Scena poemului”, în „Vatra”, nr.5, Târgu-Mureș, 1995

CARAMAN, Viorica-Ela, „Emilian Galaicu-Păun. Poezia ca itinerar către elementaritate”, în „Limba Română”, nr.11-12, anul XX, 2010.

CĂRTĂRESCU, Mircea, „Ce este biografismul?”, în „Amfiteatru”, nr.6, iunie, 1987.

CÂRSTEA, Cristina, „Galaicu-Păun Emilian. Literatura însăși e o singură activă”, în „Basarabia”, nr. 7-12, 1999.

CIMPOI, Mihai, „Postiluminismul” basarabean”, în „Limba Română”, nr-11-12, anul XVII, 2008.

CIOCAN, Iulian, „Cotidianul anost, femeia, literatura”, în revista „Sud-Est Cultural” nr. 4, 2005.

CHIPER, Grigore, „Generație, optzecism, postmodernism, textualism”, în „Metaliteratura”, nr. 1-4, 2010.

CHIPER, Grigore, „Portretul artistului în adolescență”, în „Contrafort”, nr.4, 1995.

CISTELECAN, Alexandru, „Antologia pe ață”, în „Vatra”, nr.3, Târgu-Mureș, 1996.

CISTELECAN, Alexandru, „Optzecismul nu e un simplu concept statistic. Se intră în el pe baza unui spirit, a unor exigențe valorice, nu printr-o recrutare generală a contingențelor”, interviu de Dumitru Crudu, în „Contrafort”, nr.10, 1996.

CORBU, Daniel, „Postmodernism și postmodernitate”, în „România de azi”, Editura Princeps Edit, Iași, 2007.

CRISTEA ENACHE, Adrian, „Arta singurății”, în revista „România Literară” (București) nr. 30/ 2015,

CRĂCIUN, Gheorghe, „Putem vorbi într-adevăr despre est-etică, dar ea e abia pe cale de constituire...”, interviu realizat de Dumitru Crudu, în „Contrafort”, nr. 5-6, 1995.

DOBRESCU, Caius, „Într-o lume a viitorului”, în „Vatra”, nr.3, Târgu-Mureș, 1996.

DOINAȘ, Ștefan Augustin, „Pentru o nouă generație poetică”, în „România literară”, nr. 50/1979.

DOLGAN, Mihail, „Dumitru Matcovschi – un poet pătimaș al dorului”, în revista „Academos”, nr. 3 (14), 2009.

DORIAN, Gellu, „*Pomelinicele lui Emilian Galaicu-Păun*”, în „Evenimentul”, 9 ianuarie, 1992.

GALAICU-PĂUN, Emilian, „...îmbrăcat într-o armură de fragilitate”, interviu realizat de Nicolae Popa, în „Basarabia”, nr. 1-2, Chișinău, 2002.

GALAICU-PĂUN, Emilian, „ai deschis oare tu (...) ușa dimitrie”, în „Basarabia”, nr. 1, Chișinău, 1995.

GALAICU-PĂUN, Emilian, „Autodescrierea II”, în „Semn”, nr. 3-4, 1998.

GALAICU-PĂUN, Emilian, „Capcoadă”, în „Contrafort”, 1999, nr. 6-9.

GALAICU-PĂUN, Emilian, „Literatura însăși e o singurărate activă”, interviu realizat de Cristina Cârstea, în „Basarabia”, nr. 7-12, Chișinău, 1999.

GÂRNEȚ, Vasile, „...Nu există pe lumea aceasta, din păcate, prea mulți fericiți care să scrie și să citească poezie”, interviu în „Semn”, nr.1-2, 2004.

GÂRNEȚ, Vasile, „Clauza poeziei celei mai favorizate”, în revista „Contrafort” nr. 5-6 (185-186), 2010.

GRIGURCU, Gheorghe, „Între evaziune și reîntoarcere”, în revista „România Literară”, București, nr. 21/ 2015.

LEAHU, Nicolae, „Fețele și măștile optzecismului din Basarabia”, în „Semn”, nr. 1, 1995.

LEAHU, Nicolae, „Optzecismul din Basarabia și poezia șazecisștilor ruși”, în „Vatra”, nr. 3, Târgu-Mureș, 2008.

LEAHU, Nicolae, „Poetica firescului/ «firescului»”, în „Semn”, nr. 3-4, 2005.

LEAHU, Nicolae, „Postmodernismul și curriculum-ul școlar”, în „Semn”, 2007, nr. 4.

LEAHU, Nicolae, „Singur în cartier”, în „Basarabia”, nr.2, 1991.

LEFTER, Ion Bogdan, „Profesionalism, dechidere, caracter” în „Cronica”, 07/06, 1985.

LEFTER, Ion Bogdan, „Un anumit tip de sinteză”, în „Cronica”, 24.V.1985.

LUNGU, Eugen, „Splendorile și mizeriile postmodernismului”, în „Sud-Est”, nr.2, 1997.

MANOLESCU, Nicolae, în „Caiete critice”, nr. 1-2/1986.

MANOLESCU, Nicolae, „Cei mai tineri scriitori”, în „România literară”, nr. 47/1979.

MANOLESCU, Nicolae, „Marea plictiseală”, în „România Literară”, nr. 15, 1990.

MARTIN, Mircea, „Un postmodernism fără postmodernitate”, în „România Literară”, nr.40, 1996.

MINCU, Marin, „Un samurai textual”, în „Luceafărul”, nr. 41, 1998.

POP, Ion, „Generația '80, plus unu”, în „Vatra”, nr. 5, Târgu-Mureș, 1995.

„Poezia lui Eugen Cioclea”, în Revista „Cultura”, nr. 490/ 23 octombrie 2014.

RACHIERU, Adrian Dinu, „Un eu «privitor: Grigore Chipere»”, în revista „Metaliteratura” nr. 3-4/ 2009.

SIMION, Eugen, „Poezia livrescului”, interviu în „Basarabia” nr.4, 1993.

SOROHAN, Elvira, „Mecanismul psiho-spiritual al ironiei”, în „Convorbiri literare”, nr. 10/ 2013.

TERIAN, Andrei, „Andrei Bodi: radicalizarea programatică a prozaismului”, în „Cultura literară”, nr. 485/19-sept. 2014.

ȚURCANU, Lucia, „Despre ce grăiesc armele?”, în Revista „Vatra”, februarie 2010.

ȚURCANU, Lucia, „Poezia «între viață și ceva despre viață»”, în „Contrafort”, Chișinău, nr. 2/2003.

ȚURCANU, Lucia, „Proiectorul intențiilor risipite”, în revista „Vatra” (Târgu-Mureș), nr.1/ 2011.

VAKULOVSKI, Mihail, „Lumina proprie lui Emilian Galaicu-Păun sau despre poezia ca evantai”, în „Vatra”, nr.9-10, Târgu-Mureș, 2001.

VONCU, Răzvan, „Un ceremonial al austerității”, în revista „România Literară” (București), nr.12/ 2016.

VULTURESCU, George, „Purtând coarne sovietice”, în „Poesis”, Satu-Mare, nr. 1-2 (134-135)/ 2002.

III. REVISTE CONSULTATE

Amfiteatru, anul X, 1975, numerele 1 (109) – 12 (120).

Amfiteatru, București, anul XI, 1976, 1 (121) – 12 (132).

Amfiteatru, București, anul XII, 1977, 1 (133) – 12 (144).

Amfiteatru, București, anul XIII, 1978, 1 (145) – 12 (156).

Amfiteatru, București, anul XIV, 1979, 1(157) – 12 (168).

Amfiteatru, București, anul XV, 1980, 1 (169) – 12(180).

Amfiteatru, București, anul XVI, ianuarie 1981, 1 (181) – 12(192).

Amfiteatru, București, anul XVII, ianuarie 1982, 1 (193) – 12(204).

Amfiteatru, București, anul XVIII, ianuarie 1983, 1 (205) – 12 (216).

Amfiteatru, București, anul XIX, ianuarie 1984, 1 (217) – 12 (228).

Caiete Critice, „Post-modernismul”, București, nr. I-II, 1983, III-IV, 1983; I-II, 1986.

Contrapunct, nr. 3/ 1990.

Convingeri comuniste, București, 1976, 1 (10) – 5 (14).
Convingeri comuniste, București, 1977, 1 (15) – 3 (17).
Convingeri comuniste, București, 1978, 1 (18) – 5 (22).
Convingeri comuniste, București, 1979, 1 (23) – 6 (28).
Convingeri comuniste, București, 1980, 1 (29) – 3 (31).
Convingeri comuniste, București, 1981, 1 (32) – 5 (36).
Convingeri comuniste, București, 1982, 1 (37) – 4 (40).
Convingeri comuniste, București, 1983, 1 (41) – 6 (46).
Convingeri comuniste, București, 1984, 1 (47) – 4 (50).
Convingeri comuniste, București, 1985, 1 (51) – 6 (56).
Convingeri comuniste, București, 1986, 1 (57) – 6 (62).
Convingeri comuniste, București, 1987, 1 (63) – 8 (70).
Convingeri comuniste, București, 1988, 1 (71) – 8 (78).
Convingeri comuniste, București, 1989, 1 (79) – 6 (84).
Echinox, Cluj – Napoca, Anul IX, 1977, 1 – 12.
Echinox, Cluj – Napoca, Anul X, 1978, 1 – 12.
Echinox, Cluj – Napoca, Anul XI, 1979, 1 – 12.
Echinox, Cluj – Napoca, Anul XII, 1980, 1 – 12.
Echinox, Cluj – Napoca, Anul XIII, 1981, 1 – 12.
Echinox, Cluj – Napoca, Anul XIV, 1982, 1 – 12.
Echinox, Cluj – Napoca, Anul XV, 1983, 1 – 12.
Echinox, Cluj – Napoca, Anul XVI, 1984, 1 – 12.
Forum studentesc, revistă a u. a. s. c. din centrul univ. Timișoara, anul V, 1977, 1 – 11.
Forum studentesc, revistă a u. a. s. c. din centrul univ. Timișoara, anul VI, 1978, 1 – 10.
Forum studentesc, revistă a u. a. s. c. din centrul univ. Timișoara, anul VII, 1979, 1 – 10.
Forum studentesc, revistă a u. a. s. c. din centrul univ. Timișoara, anul VIII, 1980, 1 – 10.
Forum studentesc, revistă a u. a. s. c. din centrul univ. Timișoara, anul IX, 1981, 1 – 11.
Forum studentesc, revistă a u. a. s. c. din centrul univ. Timișoara, anul X, 1982, 1 – 10.
Forum studentesc, revistă a u. a. s. c. din centrul univ. Timișoara, anul XI, 1983, 1 – 7.
Opinia studentescă, anul V, 1978,
Opinia studentescă, anul VI, 1979.

Opinia studentească, anul VII, 1980.
Opinia studentească, anul VIII, 1981.
Opinia studentească, anul IX, 1982.
Opinia studentească, anul X, 1983.
România literară, anul X, 1977, 1 – 41.
România literară, anul XI, 1978, 1 – 49.
România literară, anul XII, 1979, 1 – 52.
România literară, anul XIII, 1980, 1 – 52.
România literară, anul XIV, 1981, 1 – 52.
România literară, anul XV, 1982, 1 – 53.
România literară, anul XVI, 1983, 1 – 52.
Săptămâna culturală a capitalei, 1977, 318 – 369.
Săptămâna culturală a capitalei, 1978, 370 – 422.
Săptămâna culturală a capitalei, 1979, 423 – 473.
Săptămâna culturală a capitalei, 1980, 474 – 527.
Săptămâna culturală a capitalei, 1981, 528 – 577.
Săptămâna culturală a capitalei, 1982, 578 – 629.
Săptămâna culturală a capitalei, 1983, 630 – 680.28
Săptămâna culturală a capitalei, 1984, 681 – 730.

IV. WEBOGRAFIE

BORZA, Cosmin, *Poezie tranzitivă*, în Revista „Vatra” nr. 1-2/2014, <https://revistavatra.org/2014/05/16/poezie-tranzitiva/> [accesat în 16 februarie 2017].

CISTELECAN, Alexandru, „Antologia pe ață”, în „Vatra”, nr. 3, Tîrgu Mureș, 1996, p. 40 (citată reprodus în www.diacronia.ro/indexing/details/A6926/pdf [accesat la 23 iunie 2017, ora 15:34].

NECHIT, Irina, *Oricine își va găsi poetul preferat în Cartea Poeziei 2013, interviu cu Grigore Chiper, poet, prozator, eseist*, în “Jurnal de Chișinău”, 4 mai 2013, disponibil la adresa <http://www.jc.md/oricine-isi-va-gasi-poetul-preferat-in-carta-poeziei-2013/> [ultima accesare 07 iulie 2017].

Poezia tranzitivă, <http://www.unitbv.ro/postmodernism/p.html#POEZIE> [accesată la 01 februarie 2017].

REVNIC, Ioana, *Cât de cunoscută este literatura română din Basarabia, în România și în Europa?*, disponibil la adresa <http://erizanu.cartier.md/literatura-romana-din-basarabia-in-romania-%C8%99i-europa-3211.html> [ultima accesare 07 iulie 2017].

VANCU, Radu, „Dimitru Crudu. Kaddish pentru Zoia Gheorghievna”, în „LaPunkt”, disponibilă la adresa <http://www.lapunkt.ro/2014/08/08/dimitru-crudu-kaddish-pentru-zoia-gheorghievna/> [ultima accesare 07 iulie 2017].